

Čís. 4343.

Konto W.

Pohledávky, dotčené nařízením ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., mohou být uplatněny v cizozemsku.

Uznání zjištěného přeplatku (salda) má účinek novace, ale lze mu odporovati za předpokladů kondikce. Placení s výhradou není vědomým placením nedluhu a zakládá nárok dle §u 1431 obč. zák. i bez omylu.

(Rozh. ze dne 5. listopadu 1924, Rv II 446/24.)

Žalobce, tuzemec, byl v obchodním spojení se žalovanou tuzemskou bankou. Dne 14. února 1919 prodala banka jako žalobcova komisionářka na vídeňské burse akcie a připsala mu výtěžek k dobru na řádném účtu. V téže době koupila pro žalobce akcie a připsala mu kupní cenu k tíži též na řádném účtu. Po vydání nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. převedla banka žalobcův dobropis na W. konto, kdežto jeho zatížení (62.245 K) ponechala na řádném účtě. Žalobu, by banka byla uznána povinnou, vyplatiti žalobci 62.245 Kč a obtížiti ho tímž penízem v Krak na kontě W., o b a n i ž š í s o u d y zamítly.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

V dovolacím řízení není mezi stranami již sporno, že poměr žalované banky k žalobci byl poměrem komisionářským a že žalovaná jako komisionářka prostřednictvím subkomisionářky, firmy R. & Co. ve Vídni, provedla k žalobcovu příkazu v prvních dnech měsíce února 1919 na vídeňské burse kupy a prodeje různých akcií. Z těchto obchodů vznikly pohledávky a závazky, jež v poměru mezi žalovanou a firmou R. & Co. byly pohledávkami a závazky žalované, v poměru mezi žalovanou a žalobcem však pohledávkami a závazky tohoto (čl. 368 obch. zák.). Z toho vyplývá, že žalobce nemůže na žalované žádati nic více a nic jiného, než co žalovaná může požadovati od firmy R. & Co., ale také není povinen, dáti žalované nic více ani něco jiného, než to, co žalovaná dala firmě R. & Co. (čl. 371 obch. zák.). A v tom jest jádro věci. Žalovaná tvrdila, že trhové ceny za k o u p e n é akcie byly splatny 14. února 1919 a že je 14. února 1919 skutečně zapravila firmě R. & Co. ze svého v starých korunách rakousko-uherských, stejnou částkou korun rakousko-uherských pak právem zatížila žalobce, a že se tento dluh žalobce později podle §u 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. přeměnil ve dluh korun československých. Naproti tomu prý požadavek z p r o d a n ý c h akcií byl splatným teprve 15. února 1919, kdy byl již zapraven dluh z kupu akcií, pročez nemohlo nastati započtení, výtěžek prodaných akcií pak byl stížen zákazem nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., tak že nebylo lze převésti jej do tuzemska a proto také právem byl žalobci připsán k dobru na zvláštním účtu

(konto W.). Kdyby tomu bylo tak, jak žalovaná tvrdí, byla by věc v pořádku. Než žalobce namítal, že den vypořádání (arrangementu) pro bursovní obchody, o něž jde, byl jednotným, totiž 14. únor 1919 jak pro kupy, tak i pro prodeje akcií. Blíže své námitky — aspoň dle jednacího protokolu — arci neprovedl, ale význam a dosah jeho námitky jest jasným. Jeť známo, že se v den vypořádání — jež ohledně obchodů, ujednaných na vídeňské burse provádí vídeňský žirový a pokladní spolek — požadavky a dluhy z bursovních obchodů navzájem vyúčtují a jen rozdíl se skutečně plní. Žalobcova námitka zahrnovala tedy v sobě tvrzení, že i mezi žalovanou a firmou R. & Co. nastalo dne 14. února 1919 vzájemné vyúčtování nároků z kupu a prodeje sporných akcií, a že žalovaná dne 14. února 1919 zapravila firmě R. & Co. nikoli celou hodnotu koupených akcií, nýbrž jen rozdíl mezi trhovou cenou koupených a výtěžkem prodaných akcií — ať již hotově nebo dobropisem, — a příslušné vývody odvolacího spisu nebyly nedovolenými novotami. Tu však bylo by na snadě, že žalovaná může na žalobci požadovati také jen onen rozdíl, že tomu měla přizpůsobiti účtování vůči žalobci, a že účtovavši mu na řádném a zvláštním účtu (conto ordinario a conto separato) k tíži celou trhovou cenu koupených akcií ve starých korunách rakousko-uherských, přeměnivších se později v koruny československé, naproti tomu na účtu W. k dobru celý výtěžek prodaných akcií, učinila tak neprávem, a že žalobci, když vyrovnal tyto účty, nelze brániti, by se nedomáhal na žalované toho, oč přeplatil, v kterémžto případě by byly ovšem bezpodstatnými vývody odvolacího soudu o nemožnosti započtení. Nelze souhlasiti s názorem odvolacího soudu, že pohledávky, dotčené nařízením ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., nemohly býti uplatněny ani v cizozemsku. Zákaz týkal se jen převodu do tuzemska a jest obecně známo, že právě v cizině bylo přípustno a možno, použití takových pohledávek k jakýmkoliv transakcím. Nebylo by v tomto případě lze mluvit o obcházení onoho nařízení, jak odvolací soud se obává, neboť žalobce z výtěžku prodaných akcií, nepřevoditelného do tuzemska a nedosahujícího tržové ceny koupených akcií, v československých korunách nikdy nic neobdrží, zaplatil by jen méně korun československých za koupené akcie, čemuž by nebylo na závalu nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. Byloť účelem tohoto nařízení, zabrániti tomu, by se před rozlukou měny nehrnuly do území Československé republiky úhrady v bankovkách, znějících na koruny rakousko-uherské, které by se po provedené měnové rozluce byly staly bankovkami, znějícími na koruny československé, a by z ciziny nebyly do tuzemska převáděny peněžní pohledávky, splatné v korunách rakousko-uherských, jež by po rozluce měnové bylo bývalo zaplatiti v korunách československých. O tom, že jak pro kupy, tak i pro prodeje sporných akcií byl 14. únor 1919 jednotným dnem vypořádání, nabízel žalobce důkaz dotazem na vídeňský žirový a pokladní spolek, jež nižší soudy neprávem nepřipustily pro domnělou nerozhodnost. Ovšem byl by žalobcův nárok vyloučen tehdy, kdyby se pokládalo za to, že žalobce, uznáv správnost zasláných mu výpisů z běžných účtů za první pololetí 1919, vzdal se všech nároků proti žalované, vzešlých z kupu a prodeje sporných akcií, jež nelze srovnati s uznanými účty. Žalobce tvrdil, že

ihned pozastavil zaslané výpisy, neuznal tedy správnost vyúčtování a zůstatku (saldá). Odvolací soud praví, že žalobce o tom neprovedl povinného důkazu. Jest pravda, že se žalobce původně dovolával příslušného potvrzení a korespondence a nabízel důkaz výsledkem stran; že nepředložil ani potvrzení, ani korespondence, naopak že žalovaná předložila potvrzení ze dne 25. listopadu 1919, jehož pravost a správnost žalobce připustil, a v němž uznal správnost zaslaných výpisů z účtu. Než žalobce dále přednesl, že potvrzení s pozastavením kontokorentů ze dne 30. června 1919 zaslal přímo pražské ústředně žalované banky a že tam leží, a nabídl o tom důkaz vyžádáním příslušného dopisu. Tohoto důkazu nepřipustil ani první soud, ani soud odvolací, který odmítl také důkaz výsledkem stran pro jeho podpurnost. Nelze tudíž tvrditi, že žalobce neprovedl povinného důkazu, když mu nebyla poskytnuta možnost jeho provedení. Než i kdyby žalobce nebyl pozastavil výpisy z běžných účtů, nebyl by beze všeho pozbyl nároku nyní uplatňovaného. Uznání zjištěného zůstatku (saldá) má sice účinek novace a jest samostatným důvodem zavazovacím, jak správně vyložil soud odvolací ve shodě s míněním Stauba-Piska, — ale to nevylučuje odporu proti uznanému zůstatku za předpokladů kondikce (Staub-Pisko čl. 291 § 18) a právě o kondikci tu jde. Odvolací soud ovšem pokládá kondikci za vyloučenou dle §u 1432 obč. zák., ale názor ten byl by správným jen tehdy, kdyby byl žalobce při konečném vypořádání se žalovanou dne 28. května 1923 zaplatil svůj dluh bez výhrady, neboť tu by bylo lze tvrditi, že vědomě zaplatil něco, co nedluhoval. Ale žalobce tvrdil, že učinil tak jen s výhradou. Placení s výhradou nebylo by však vědomým placením nedluhu a zakládalo by kondikci i bez omylu (Ehrenzweig 1920 II/1 § 417 str. 668), tak že by neobstál ani poukaz odvolacího soudu na nedostatek žalobcova omylu. Žalovaná arci popřela tvrzenou výhradu a nižší soudy v tom směru ničeho nezjistily. Z toho jest patrné, že odvolací soud správně neposoudil věc po stránce právní, a že věc není zralou k rozhodnutí, pročť jsou opodstatněny dovolací důvody čís. 4 a 2 §u 503 c. ř. s. Především nutno zjistiti, zda se při konečném vypořádání mezi stranami — 28. května 1923 — stala žalobcem tvrzená výhrada čili nic. Vyrovnal-li žalobce svůj tehdejší dluh u žalované bez výhrady, nemá ovšem nároku kondikčního (§ 1432 obč. zák.). Pakli by však bylo zjištěno, že zaplatil s výhradou, bylo by dále zjistiti, kdy a jakým způsobem se žalovaná vypořádala s firmou R. & Co. ohledně kupu a prodeje sporných akcií, neboť teprve potom bude lze spolehlivě usouditi, co může žalovaná po právu požadovati na žalobci a čím jest žalobce jí povinen, — a podle toho rozhodnouti, zda žalobcův nárok jest odůvodněn čili nic.

Čís. 4344.

Byla-li před měnovou rozlukou uzavřena pojišťovací smlouva s maďarskou pojišťovnou, jest vyplatiti pojistný peníz v Kč, třebas dle pojišťovacích podmínek byla splništěm Budapešť. Dlužno přihlídnouti